

Nefndasvið Alþingis
Efnahags- og viðskiptanefnd

150 Reykjavík

Reykjavík, 23. febrúar 2006

Efni: Umsögn um frumvörp til laga um breytingu á lögum um hlutafélög og einkahlutafélög, 444. og 445. mál þingsins.

Samtök atvinnulífsins hafa fengið til umsagnar frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 2/1995 um hlutafélög og lögum nr. 138/1994 um einkahlutafélög. Þar sem frumvarpstillögurnar eru eðlisskyldar er fjallað um þær í einni umsögn þótt sumar athugasemdir eigi einungis við um annað frumvarpið.

SA fengu drög að frumvörpum til umsagnar frá viðskiptaráðuneytinu með bréfi dags. 17. september 2004 og var umsögn veitt 5. október s.á.¹ Í nýjum frumvörpum hefur verið tekið tillit til nokkurra athugasemda SA og er það fagnaðarefni. Einnig er að finna í frumvörpunum ýmis ákvæði sem eru til þess fallin að bæta gildandi löggjöf.

Í frumvörpunum eru þó enn tillögur sem SA gera alvarlegar athugasemdir við og varað er við að þau verði samþykkt í óbreyttri mynd. Um er að ræða mjög íþyngjandi ákvæði, sérstaklega fyrir minni fyrirtæki og fyrirtæki sem ekki eru skráð á skipulegum verðbréfamarkaði.

Við mótun löggjafar þarf ávallt að líta til þess hvaða ávinningur sé af setningu reglna og atvinnulífinu verði ekki íþyngt með ónaudsynlegri reglusetningu. Í því felst enginn ávinningur ef fyrirtækin telja hag sínum betur borgið utan Íslands og eigendur kjósa erlend félög sem rekstrarform fyrir starfsemi sína sökum þess að erlendar lagareglur þykja skapa fyrirtækjum betri starfsramma en íslenskar reglur. Sú staða er ekki fjarlæg heldur mjög raunhæf enda er samruni fyrirtækja yfir landamæri hægur vandi í ljósi dóma Evrópudómstólsins um þýðingu stofnsetningarréttar Evrópuréttar.

Erlendir sérfræðingar eru á einu máli um að túlkun Evrópudómstólsins á stofnsetningarréttinum muni leiða til þess að samkeppni skapist meðal landa í Evrópu um að bjóða fyrirtækjum upp á hagkvæmt rekstrarumhverfi. Fyrirtækin muni velja að stofna eða kaupa félög í þeim löndum þar sem eðlilegar og sanngjarnar reglur gilda. Það væri mjög skaðlegt ef settar verða óeðlilega íþyngjandi reglur hér á landi sem

¹ Sjá umsögn SA: <http://www.sa.is/page.asp?id=1212>

hrekja íslensk fyrirtæki úr landi og fæla erlend fyrirtæki frá stofnun íslenskra hlutafélaga og einkahlutafélaga.

Evrópusambandið hefur lagt áherslu á að til sé einfalt félagaform sem henti litlum og meðalstórum fyrirtækjum (SME's). Einungis stærri hlutafélög á Íslandi falla utan skilgreiningar ESB á litlum og meðalstórum fyrirtækjum. Á mörgum sviðum, t.a.m. hvað varðar starfskjarastefnu í hlutafélögum, hefur ESB eingöngu litið til félaga sem skráð eru á skipulegum verðbréfamarkaði.

Mikilvægt er að taka tillit til þess að einkahlutafélög verða ekki skráð í kauphöll enda lúta hlutaskírteini í einkahlutafélögum ekki reglum um viðskiptabréf. Einkahlutafélög afla því ekki fjármagns á almennum markaði meðal almennings. Einungis þeir sem þekkja vel til reksturs og stjórnunar í einkahlutafélagi eru tilbúnir að kaupa þar hlut og þá yfirleitt það stóran eignarhlut að honum fylgi réttur til áhrifa. Þessir hluthafar þurfa allra síst á því að halda að settar verði íþyngjandi og kostnaðarsamar reglur sem tefja ákvörðunarferli og eru félaginu að öðru leyti til trafala.

Einnig er vert að minna á leiðbeiningarreglur um stjórnarhætti fyrirtækja sem unnar voru í samstarfi Kauphallar Íslands, Viðskiptaráðs Íslands og Samtaka atvinnulífsins. Frá og með 1. janúar 2005 bar skráðum félögum í Kauphöll Íslands að fylgja leiðbeiningunum eða skýra ella frá frávikum (comply or explain). Í leiðbeiningunum er tekið á þeim þáttum sem máli skipta um stjórnarhætti fyrirtækja og verður ekki séð að nauðsynlegt sé fyrir löggjafann að grípa þar inn í. Það væri a.m.k. eðlilegt að gefa viðskiptalífínu lengri tíma til að sýna fram á að því sé treystandi fyrir reglusetningu á þessu sviði.

SA gagnrýna einnig hvernig tillögur frumvarpsins eru rökstuddar. Í fyrsta lagi er byggt á skýrslu nefndar um stefnumótun íslensks viðskiptaumhverfis frá 2004. Gagnrýnt hefur verið að engir stjórnendur úr atvinnulífínu áttu sæti í nefndinni, enginn sem hafði reynslu af rekstri hlutafélags. Í ljós hefur komið að margar tillögur nefndarinnar voru ekki til þess gerðar að bæta löggjöfina og hafa því ekki komið til framkvæmda. Í öðru lagi er byggt á tilmælum framkvæmdastjórnar ESB um laun stjórnenda skráðra félaga frá 14. desember 2004.² Gengið er út frá því í frumvarpinu að innleiða verði ákvæði tilmælanna hér á landi. Tilmæli framkvæmdastjórnar ESB eru hins vegar ekki bindandi fyrir aðildarríkin enda hafa þau ekki stöðu reglugerðar eða tilskipunar frá ráðinu. Ekkert hefur komið fram um það að önnur lönd ætli að fella tilmælin inn í löggjöf. Þekkt er að tilmæli hafi tekið miklum breytingum þegar fjallað er um efnið af ráðinu. Í þriðja lagi er byggt á óljósum tillögum um lagabreytingar í Noregi, Svíþjóð og Bretlandi. Ekki er vitað um afdrif þessara tillaga og hvergi rökstutt af hverju Ísland á að vera í fararbroddi við að auka reglusetningu á sviði félagaréttar.

Samtök atvinnulífsins mæla eindregið með því að Alþingi endurskoði frumvörpin með tilliti til ofangreindra atriða. Samtökin gera jafnframt nánari athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

² http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/en/oj/2004/1_385/1_38520041229en00550059.pdf

Framboðsfrestur og upplýsingagjöf í tengslum við stjórnarkjör

Í 1. gr. frumvarps til laga um breytingu á lögum um hlutafélög er kveðið á um fimm daga framboðsfrest og ýmsar upplýsingar um frambjóðendur sem veita þarf samhliða tilkynningu. Ljóst er að ákvæðið verður að sæta endurskoðun, enda er í ákvæðinu gert ráð fyrir að veittar séu upplýsingar um starfsemi félagsins sjálfs sem ekki er skylt að upplýsa hluthafa um og getur jafnvel skaðað félagið. Ekki er t.a.m. hægt að gera þá kröfu að frambjóðandi til stjórnar upplýsi alla hluthafa um tengsl sín við viðsemjendur eða viðskiptamenn félagsins. Slíkar upplýsingar geta verið trúnaðarmál. Ekki er heldur sjálfgefið að frambjóðandi til stjórnar hafi vitneskju um hverjir viðskiptaaðilar félagsins eru.

Einnig er vert að minna á reglur Kauphallar Íslands hvað þessa þætti varðar. Upplýsingagjöf getur verið nauðsynleg í félögum sem skráð eru á skipulegum verðbréfamarkaði og hefur Kauphöllin þegar tryggt það á fullnægjandi hátt. Hvað önnur hlutafélög varðar þá verður ekki séð að ástæða sé til að auka við þau formskilyrði sem um félögin gilda. Engin haldbær rök eru færð fyrir þessari nýju reglu í athugasemdum með frumvarpinu.

SA mælast til þess að 1. gr. frumvarpsins verði felld brott eða taki verulegum breytingum.

Stefnumið um starfskjör stjórnenda (starfskjarastefna)

Hlutafélög

Sú krafa er gerð í 3. gr. frumvarps til laga um breytingu á lögum um hlutafélög að stjórn félags sem fellur undir 1. – 3. mgr. 59. gr. laga um ársreikninga sé skylt að leggja starfskjarastefnu fyrir aðalfund til samþykktar. Starfskjarastefna skal skv. frumvarpinu ná til stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og „annarra stjórnenda“ félagsins.

Færð eru rök fyrir tillögunni í athugasemdum með frumvarpinu en þar segir: „Í kjölfar hneyklismála, sem komið hafa upp erlendis vegna óhóflegra starfskjarasamninga stjórnenda, hefur umræðan um lagasetningu varðandi starfskjör stjórnenda aukist.“ Að öðru leyti er einungis vísað til tillagna eða hugmynda erlendis sem ekki hafa verið lögfestar og óskuldbindandi tillagna framkvæmdastjórnar ESB. Í flestum löndum hefur viðskiptalífinu verið treyst til að fylgja ólögfestum leiðbeiningum um stjórnhætti fyrirtækja og er eðlilegt að ekki verði gengið lengra gagnvart íslenskum félögum.

Í frumvarpi þessu virðist gengið mun lengra en samþykkt hefur verið í öðrum löndum. Í ljósi þess sem rakið er í inngangi umsagnar þessarar leggja SA til að ákvæðið verði felld brott úr frumvarpinu. Engin rök hafa verið færð fyrir því af hverju Ísland á að vera í fararbroddi við reglusetningu á þessu sviði.

SA telja einnig mikilvægt í ljósi umræðunnar að koma almennum sjónarmiðum á framfæri. Ljóst er að tillaga frumvarpsins gengur allt of langt og frumvarpshöfundar

hafa ekki gert sér nægilega grein fyrir markmiðum með upplýsingagjöf um starfskjör stjórnenda eða starfskjarastefnu hlutafélaga. Starfskjarastefna er ekki leið til að þjóðfélagið geti veitt fyrirtækjum aðhald, þ.e. að síður verði samið um há laun í félagi ef almenningur, fjölmiðlar og stéttarfélög hafi aðgang að launaupplýsingum. Starfskjarastefna er fyrst og síðast vegna hluthafanna, eins og skýrt kemur fram í tilmælum framkvæmdastjórnar ESB um laun stjórnenda skráðra félaga frá 14. desember 2004:

„The form, structure and level of directors' remuneration are matters falling within the competence of companies and their shareholders.”

Í tilmælum ESB er margoft ítrekað að hagsmunir hluthafanna séu hafðir að leiðarljósi. Starfskjör stjórnenda eru með öðrum orðum málefni félagsins og hluthafanna. Þar af leiðandi er ekki ástæða til að veita upplýsingar um launakjör nema hagsmunir hluthafanna krefjist þess.

Þótt tillögur frumvarpsins eigi að byggjast á tilmælum framkvæmdastjórnar ESB þá er gengið mun lengra í frumvarpinu en tilmælin gera ráð fyrir. Að mati framkvæmdastjórnar ESB er það eingöngu í félögum sem skráð eru á skipulegum verðbréfamarkaði að ástæða þykir til að tryggja hagsmuni hluthafa sérstaklega með framlagningu starfskjarastefnu. Engin rök hafa verið færð fyrir því að á Íslandi þurfi að setja strangari reglur og víðtækari en tilmæli ESB gera ráð fyrir.

Tillagan er einnig óskýr. Starfskjarastefna á skv. frumvarpinu að ná til stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og „annarra stjórnenda” félagsins. Óljóst er hvort frumvarpinu er ætlað að ná til þeirra stjórnenda sem félagsstjórnin semur við eða hvort einnig sé átt við aðra stjórnendur sem ráðnir eru af framkvæmdastjórum. Að mati SA á ekki að fjalla um kjör millistjórnenda á hluthafafundi.

Tilvísun til laga um ársreikninga vekur sérstaka furðu enda eiga viðmiðanir þeirra alls ekki við. Krafa um löggiltan endurskoðanda skv. 59. gr. laga um ársreikninga er ekki síður til verndar kröfuhöfum og skiptir þá umfang rekstrarins miklu máli. Þegar kemur að kröfu um starfskjarastefnu þá skiptir fjöldi hluthafanna öllu máli en umfang rekstrarins er aukaatriði. Hlutafélag í eigu hjóna getur staðið í umfangsmiklum rekstri og fallið undir ákvæði 59. gr. laga um ársreikninga. Í slíku félagi er krafa um sérstaka starfskjarastefnu fjarstæða. Hafa verður í huga að vel yfir 800 hlutafélög eru skráð hjá hlutafélagaskrá og gera má ráð fyrir að verulegur hluti þeirra falli undir 59. gr. laga um ársreikninga. Hlutafélög sem skráð eru í Kauphöll Íslands eru á þriðja tuginn eða ca. 3% af öllum hlutafélögum. Það er að sjálfsögðu fráleitt að reglur sem taka mið af hagsmunum hluthafa í skráðum félögum verði settar yfir hundruði annarra hlutafélaga án þess að nokkrir hagsmunir krefjist þess.

Það er óhjákvæmilegt að gera greinarmun á félögum sem eru í raun lokuð, þ.e. með fáa hluthafa þar sem engin virk viðskipti eru með hlutabréf og síðan félaga með fjölda hluthafa og virkur markaður með hlutabréf. Í hlutafélagalögunum er gerður slíkur greinarmunur og lögin hafa að geyma viðmið þar sem sérstök þörf er talin á vernd hluthafa í fjölmennum félögum. Er þar annars vegar um að ræða ákvæði 7. mgr. 63.

gr. um rétt hluthafa til að krefjast hlutfalls- eða margfeldiskosninu við stjórnarkjör og hins vegar ákvæði 21. gr. um bann við hömlum á viðskipti með hluti. Í báðum tilvikum er miðað við að sérstök vernd hluthafi gildi ef 200 eða fleiri hluthafar eru í félaginu.

SA leggja áherslu á að ákvæði 3. gr. frumvarpsins verði fellt brott.

Einkahlutafélög

Í 2. gr. frumvarps um breytingu á lögum um einkahlutafélög er gerð krafa um starfskjarastefnu í einkahlutafélögum sem falla undir 59. gr. laga um ársreikninga. SA geta ekki með nokkru móti séð hvaða rök liggja að baki því að setja svo íþyngjandi reglur um starfsemi einkahlutafélaga. Ljóst er að hluthafar í einkahlutafélögum hafa ekki kallað eftir því að kostnaðarsamar og íþyngjandi reglur verði settar um starfsemi félaganna sem taka tíma frá stjórnendum og starfsmönnum. Engin dæmi eru um að launagreiðslur til stjórnenda í einkahlutafélögum hafi sætt andmælum af hálfu hluthafa þannig að það kalli á sérstakar aðgerðir af hálfu löggjafans til verndar hluthöfum. Tengingin við lög um ársreikninga gengur enn síður upp í einkahlutafélögum en í hlutafélögum. Yfir 21 þúsund einkahlutafélög eru skráð hjá hlutafélagaskrá og er stærsti hluti þeirra í eigu eins til þriggja hluthafa. Í fjölmörgum tilvikum falla félögin undir 59. gr. laga um ársreikninga en samt sem áður engin þörf á sérstakri starfskjarastefnu. Fella verður ákvæðið brott. 4. og 6. gr. frumvarpsins taka breytingum til samræmis.

SA mælast eindregið gegn því að krafa um starfskjarastefnu verði sett í lög um einkahlutafélög. Íþyngjandi reglur sem þessar ganga þvert gegn stefnumiðum ESB. Einkahlutafélagiformið verður að byggjast á einföldum reglum í samræmi við þarfir hluthafa. Ljóst er að hluthafar í einkahlutafélögum hafa ekki kallað eftir þessum kvöðum.

Lágmarksfyrirvari um fundarboð til hluthafafunda og framlagningu gagna

Í 7. gr. frumvarps til laga um breytingu á lögum um hlutafélög er sú tillaga gerð að lágmarksfyrirvari vegna boðunar hluthafafunda verði lengdur úr einni viku í tvær. SA bentu á í umsögn sinni til viðskiptaráðuneytisins árið 2004 að hvorki nefnd viðskiptaráðherra um íslenskt viðskiptaumhverfi né ráðuneytið sjálft hafi kannað meðal hluthafa (fjárfesta) hvort þeir telji sig ekki hafa nægan tíma til að kynna sér málefni sem taka á til meðferðar á hluthafafundum. Að mati SA ætti einnar viku boðunarfrestur að vera nægjanlegur fyrir lang flest hlutafélög. Vel má treysta félögunum sjálfum til að kveða á um boðunarfrest í samþykktum sínum. Mörg skráð félög hafa lengt boðunarfrestinn en í öðrum félögum hefur það verið mat hluthafa að einnar viku frestur sé heppilegri. Ekki er ástæða til að löggjafinn hróflí við því mati.

SAMTÖK ATVINNULÍFSINS

Skýrsla matsmanna í tengslum við samrunaáætlun

Í 10. gr. frumvarps til laga um breytingu á lögum um hlutafélög er sú breyting gerð að senda á skýrslu matsmanna um leið og endurrit samrunaáætlunar er sent hlutafélagaskrá. Við könnun á framkvæmd hefur komið í ljós að ekki er hægt að tryggja að skýrsla matsmanna liggi fyrir við það tímamark þegar félögum ber að senda samrunaáætlun til hlutafélagaskrár, þ.e. einum mánuði eftir undirritun hennar. Í ákvæðinu er því rétt að hafa þann fyrirvara að liggi skýrsla matsmanna ekki fyrir þegar senda ber endurrit samrunaáætlunar til hlutafélagaskrár þá skuli skýrslan send þegar hún liggur fyrir.

Virðingarfyllst,

Ragnar Arnason, hdl.,
forstöðumaður vinnumarkaðssviðs SA

